

EKONOMIKOS IŠŠŪKIAI NAUJAJAI VALDANČIAJAI KOALICIJAI

*Interviu su AB SEB banko prezidento patarėju
Gitanu Nausėda*

Justas Gavėnas, EKT

Išsilavinimas:

- Stažuotė Pasaulio banke, Vašingtone (1998)
- Politikos mokslų studijos Bonoje, stažuotė Vokietijos Bundestage (1994)
- Vilniaus universitete apgynė socialinių mokslų daktaro disertaciją (1993)
- Mannheimo universitete (Vokietija) parengė mokslų daktaro disertaciją (1990 – 1992)
- Su pagyrimu baigė Vilniaus universiteto Pramonės ekonomikos fakultetą ir įgijo ekonomisto specialybę (1987)

Profesinė karjera:

- Vilniaus universiteto Tarptautinio verslo mokyklos profesorius (nuo 2010)
- AB SEB banko prezidento patarėjas (nuo 2000)
- LR Prezidento visuomeninis patarėjas ekonomikos klausimais (2004 – 2009)
- Lietuvos banko valdybos narys (1998 – 2000)
- Lietuvos banko Pinigų politikos departamento direktorius (1996 – 2000)
- Lietuvos banko Kredito įstaigų priežiūros departamento Metodikos ir analizės skyriaus viršininko pavaduotojas (1994 – 1996)
- Dienraščio "Lietuvos rytas" ekonomikos rubrikos autorius (1993 – 1996)
- Lietuvos Respublikos Konkurencijos tarybos Finansinių rinkų skyriaus viršininkas (1993 – 1994)
- Vilniaus universiteto Finansų katedros lektorius, docentas (1987 – 2004)

Publikacijos:

- AB SEB banko ketvirtinis leidinys "Lietuvos makroekonomikos apžvalga". Leidinyje pateikiama šalies ūkio ir jo sektorių analizė, raidos prognozės, apžvelgiama politinė situacija (nuo 2000)
- Monografija "Pajamų politika ir ekonomikos stabilizavimas" (1994)

Gitanas Nausėda

EKT atviri mokymai ir seminarai 2012 metais

Daugiau informacijos

Justas Gavėnas, EKT: *“Viešojoje erdvėje šiuo metu vyrauja dvi priešingos nuomonės, susijusios su ekonomikos vystymosi perspektyvomis. Vieni teigia, kad turime ruoštis antrajai recesijos bangai, tuo tarpu kiti neįžvelgia ekonomikos lėtėjimo požymių. Kaip Jūs vertinate artimiausių kelerių metų ekonomikos vystymosi perspektyvas?”*

Gitanas Nausėda: *“Kad ir kaip bebūtų paradoksalu – mes turėsime tik ribotos įtakos savo pačių raidos scenarijui. Žinoma, čia nekalbu apie kažkokias grubias vidaus ekonominės politikos klaidas, kurios pablogintų situaciją lygioje vietoje. Turiu omenyje mūsų priklausomybę nuo tarptautinės ekonomikos situacijos ir didžiulį jos neapibrėžtumą. Nors dažnai samprotaujama, kad Graikijos išstojimui iš euro zonos jau yra pasirengta, šiai pranašystei išsipildžius, regionas išgyventų skausmingą “precedento” krizę, t. y. prasidėtų spekuliacijos, kas bus antrasis nelaimėlis, ar išsilaikys euras ir t. t. Tokiu atveju tarpbankinė rinka vėl užspringtų kaip 2008 m. pabaigoje – 2009 m. pradžioje po Lehman Brothers bankroto, investicijų procesas sustotų, namų ūkiai keistų savo elgesio preferencijas ir ribotų vartojimą. Normaliuoju išorės scenarijumi Lietuva gali tikėtis išsaugoti panašų kaip šiais metais BVP augimą – ne įspūdingą, tačiau įgalinantį pamažu mažinti nedarbo lygį ir didinti vartojimą”.*

“Nors dažnai samprotaujama, kad Graikijos išstojimui iš euro zonos jau yra pasirengta, šiai pranašystei išsipildžius, regionas išgyventų skausmingą “precedento” krizę, t. y. prasidėtų spekuliacijos, kas bus antrasis nelaimėlis, ar išsilaikys euras ir t. t.” (G. Nausėda)

Justas Gavėnas,
EKT: *“Ar sutinkate su teiginiu, kad Lietuvos ekonomikos garvežys yra eksportas?”*

Gitanas Nausėda: *“Pirmiausia nesutinku su tvirtinančiais, kad jei jau eksportas yra mažesnis už importą, t. y. grynasis eksportas yra neigiamas, kalbėti apie eksporto indėlį j BVP yra beprasmiška. Jeigu eksportas nedidėtų, mes turėtume kur kas didesnę užsienio prekybos deficitą ir atitinkamai lėtesnę ekonomikos plėtrą. Be to, patirtis rodo, kad eksportas palaiko mūsų ekonomikos gyvybingumą sudėtingiausiais laikotarpiais, kuomet vidaus paklausa dėl vienokių ar kitokių priežasčių yra silpna arba pradeda mažėti. Išimtis būtų tik 2009 m., kada abu BVP elementai nesustabdomai dardėjo nuokalnėn, tačiau įvertinus tuometinį makroekonominį kontekstą, kitko ir nebuvo galima tikėtis.*

“Eksportas palaiko mūsų ekonomikos gyvybingumą sudėtingiausiais laikotarpiais, kuomet vidaus paklausa dėl vienokių ar kitokių priežasčių yra silpna arba pradeda mažėti” (G. Nausėda)

Štai ir šiais metais – eksportas yra viena iš sričių, kurioje galime išvardinti ne vieną sėkmės istoriją ir iliustruoti ją ne vienos - dviejų, o keliasdešimties ir net šimtų įmonių pavyzdžiais. Tegu byloja statistika – 2012 m. sausio - rugsėjo mėn., palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu, mašinų ir įrengimų eksportas išaugo 26,1 proc., baldų – 21,4 proc., maisto ir žemės ūkio produktų – 20,4 proc., metalų – 13,5 proc., plastikų ir gumos gaminių – 12,0 proc., chemijos produktų – 7,5 proc. Susitraukė (12,3 proc.) tik transporto priemonių eksportas – tikrai ne ta kategorija, kuria Lietuva turėtų grįsti savo konkurencingumą per artimiausius 10 - 15 metų”.

“Eksportas yra viena iš sričių, kurioje galime išvardinti ne vieną sėkmės istoriją ir iliustruoti ją ne vienos - dviejų, o keliasdešimties ir net šimtų įmonių pavyzdžiais” (G. Nausėda)

Justas Gavėnas, EKT: *“Koks Euro zonos ir Euro vystymosi scenarijus labiausiai tikėtinas? Tarptautinė reitingų agentūra "Standard & Poor's" sumažino Ispanijos skolinimosi reitingą, Graikijos situacija taip pat nekelia didelio pasitikėjimo...”*

Gitanas Nausėda: *“Kaip ir anksčiau, taip ir dabar manau, kad Graikijai bus labai sunku atstatyti savo gebėjimą konkuruoti pasaulinėje rinkoje išliekant euro zonos nare. Valstybės skolos ir biudžeto deficito klausimas yra labai svarbus, bet ne vienintelis. Bendros valiutos zonoje lemiamos reikšmės įgyja ir infliacijos skirtumai atskirose euro zonos valstybėse. Nuolat spartesniu kainų kilimu pasižyminčios šalys ilgainiui praranda savo konkurencingumą, lėtėja jų ekonomikos plėtra, o tai savo ruožtu apnuogina ir fiskalines problemas. Žinoma, Lietuvos pavyzdys atskleidė, kad galima atstatyti konkurencingumą vidinės devalvacijos, t. y. nominalių atlyginimų ir kainų mažinimo, būdu, tačiau kol kas nematau Graikijos visuomenės ryžto ir noro priimti skausmingą pajamų karpymą. Ispanijos padėtis yra kiek geresnė, tačiau nerimą kelia prasta savivaldybių ir atskirų regionų finansų būklė, kurią centrinė valdžia valdo tik iš dalies.*

“Lietuvos pavyzdys atskleidė, kad galima atstatyti konkurencingumą vidinės devalvacijos, t. y. nominalių atlyginimų ir kainų mažinimo, būdu, tačiau kol kas nematau Graikijos visuomenės ryžto ir noro priimti skausmingą pajamų karpymą” (G. Nausėda)

Apibendrinčiau – politiniu ir ekonominiu požiūriu euro zonai kaip visumai būtų mažiau galvos skausmo, jei probleminės šalys, pirmiausia Graikija, nepasitrauktų iš šios sąjungos. Kita vertus, jų gyvenimas mažiausiai keletą metų, o gal net ir dešimtmetį bus labai nesaldus. Atrodo, šiuo metu visi scenarijai Graikijai yra itin skausmingi. Puikus pavyzdys mums - kiek gali tekti iškentėti, jeigu ilgą laiką nenustatoma ligos diagnozė ir nepradedama su ja kovoti”.

Justas Gavėnas,
EKT: *“Istoriškai prisijungimas prie Euro zonos Lietuvai buvo vienas iš strateginių tikslų, tačiau pastaruoju metu kalbos apie Euro įsivedimą pritilo. Ar Jūs manote, kad Lietuvai įsivesti Eurą yra naudinga?”*

Gitanas Nausėda: *“Euro įvedimas ir turėtų likti strateginiu Lietuvos tikslu. Valiutos konvertavimo išlaidų taupymas, mažesnės palūkanų normos, išnykusios baimės dėl galima lito devalvavimo – tai yra apčiuopiami privalumai, kurių ignoruoti nevalia. Praradimai yra veikiau neekonominio pobūdžio – tai nacionalinės valiutos simbolikos atsisakymas. Realių ekonominių praradimų nėra, kadangi, skirtingai nei Lenkija ar kitos lankstų valiutos kursą turinčios šalys, mes neaukojame pinigų politikos savarankiškumo, kadangi jo jau 18 metų (nuo 1994 m., kuomet buvo įvesta valiutų valdyba) nebeturime. Suprantu, kad ne itin drąsu stoti į sąjungą, kuri išgyvena ne pačius geriausius laikus. Svarbu atsakyti į klausimą, ar tie sunkumai lems euro zonos žlugimą ar apšivalymą ir geresnį principinių žaidimo taisyklių supratimą. Aš manau, kad realesnis antrasis scenarijus.*

“Suprantu, kad ne itin drąsu stoti į sąjungą, kuri išgyvena ne pačius geriausius laikus. Svarbu atsakyti į klausimą, ar tie sunkumai lems euro zonos žlugimą ar apšivalymą ir geresnį principinių žaidimo taisyklių supratimą” (G. Nausėda)

Lietuvai reikia atlikti savo “namų darbus” – įgyvendinti visus nustatytus Maastrichto kriterijus. Jų naudinga laikytis net ir euro nesiekiant, o tiesiog dėl šalies finansinės sveikatos. 2014 m. kaip galimą euro įvedimo datą veikiausiai jau praradome, reikėtų stengtis pasirengti 2015 m. arba vėliausiai 2016 m. Jeigu Latvija įsives eurą 2014 m., kiekvieni papildomi metai, kuomet Lietuva bus vienintelė Baltijos šalis be euro, veiks ne mūsų naudai ir turės neigiamos įtakos užsienio investicijų pritraukimui”.

“Kiekvieni papildomi metai, kuomet Lietuva bus vienintelė Baltijos šalis be euro, veiks ne mūsų naudai ir turės neigiamos įtakos užsienio investicijų pritraukimui” (G. Nausėda)

Justas Gavėnas,
EKT: “Kokios Lietuvos ekonomikos vystymosi perspektyvos?”

Gitanas Nausėda: “Manau, kad artimiausioje ateityje grįsime savo ekonomikos plėtrą daugiausia eksportu. Artimiausias pusmetis bus itin nepalankus vidaus rinkai – namų ūkius slėgs šildymo sezonui būdingos išlaidos, dėl sezoninių priežasčių stabtelės nedarbo lygio mažėjimas. Labai svarbu, kad valdžios pasikeitimas nekeltų papildomo neapibrėžtumo mokesčių, socialinės, darbo rinkos politikos srityje, nes priešingu atveju tikėtis investicijų atsigavimo būtų tiesiog neįmanoma.

*“Labai svarbu, kad valdžios pasikeitimas nekeltų papildomo neapibrėžtumo mokesčių, socialinės, darbo rinkos politikos srityje, nes priešingu atveju tikėtis investicijų atsigavimo būtų tiesiog neįmanoma”
(G. Nausėda)*

Viliusosi, kad nauja valdančioji koalicija netrukus įrodys verslui, žmonėms ir finansų rinkoms, jog griežtos fiskalinės politikos bus laikomasi ir toliau. Mažesnis nei 3 proc. BVP fiskalinis deficitas yra ne šiaip koks nors sportinis įnoris, o būdas sumažinti didžiules šalies skolos aptarnavimo išlaidas. Be to, esant pernelyg dideliame valstybės skolinimosi “apetitui”, ribota finansinė atklodė tempinama į save ir nusekinamas privačių investicijų formavimosi šaltinis. Jeigu euro zonos skolų krizė toliau negilės, o Lietuvos ekonominė politika bus grindžiama atsakomybės ir tęstinumo principais, realu tikėtis 3 - 4 proc. BVP metinio augimo per artimiausius keletą metų”.

*“Viliusosi, kad nauja valdančioji koalicija netrukus įrodys verslui, žmonėms ir finansų rinkoms, jog griežtos fiskalinės politikos bus laikomasi ir toliau. Mažesnis nei 3 proc. BVP fiskalinis deficitas yra ne šiaip koks nors sportinis įnoris, o būdas sumažinti didžiules šalies skolos aptarnavimo išlaidas”
(G. Nausėda)*

Justas Gavėnas, EKT: “2012 m. spalio 8 d. naujienų portale “Delfi“ buvo išpublikuotas ekonomisto Ž. Maurico straipsnis [“Ar įmanoma padaryti taip, kad gyventojai patys norėtų mokėti mokesčius?”](#), kuriame pateikiamos netradicinės užsienio šalių iniciatyvos mokesčių surinkimo srityje. Kuriose 2 – 3 srityse, Jūsų manymu, galima būtų atlikti ekonominį eksperimentą, susijusį su mokesčių surinkimu Lietuvoje?”

Gitanas Nausėda: “Loterijos principas surenkant mokesčius iš tikrųjų nėra naujas. Vis dėlto pernelyg juo žavėtis nereikėtų. Pirmą, mes pervertiname žmonių polinkį žaisti azartinius žaidimus. Antra, jei loterijoje dalyvauja turintieji kasos čekius, tai dažniausiai tie žmonės ir taip tuos čekius gautų apsilankę parduotuvėje. Tad iš esmės čia nėra pasirinkimo, ar mokėti, ar nemokėti. Žinoma, yra ir kitokių pavyzdžių – antai žmogus renkasi piltis kontrabandinį kurą ar užpildyti degalų baką legalioje degalinėje ir gauti kasos čekį. Lėšų ekonomija, kurią jis gauna įsipylęs kontrabandinių degalų matuojama dešimtimis ar net šimtais litų, todėl vargu ar jis taip lengvai pakeis savo įpročius dėl neva laimingo bilietėlio. Juk neperkame loterijos bilietų už 200 litų.

“Suprantu, kad egzotiškos idėjos visada patraukia dėmesį tuo, kad suteikia regimybę vienu kirčiu išspręsti visas problemas. Deja, kad ir kaip nuobodu tai bebūtų, jos nepakeičia būtinybės nuolat tobulinti mokesčių sistemą ir jos administravimą“ (G. Nausėda)

O svarbiausia – jokia loterija nėra nuostolinga jos organizatoriams. Kitaip tariant, išlošusiems laimėjimą sukrauna kiti loterijos dalyviai. Mokesčių loterijos atveju vienas kitas laimėtų, o visi kiti vilktų dar didesnę mokesčių naštą. Suprantu, kad egzotiškos idėjos visada patraukia dėmesį tuo, kad suteikia regimybę vienu kirčiu išspręsti visas problemas. Deja, kad ir kaip nuobodu tai bebūtų, jos nepakeičia būtinybės nuolat tobulinti mokesčių sistemą ir jos administravimą“.

Justas Gavėnas, EKT:

“Analizuojant Lietuvos ekonomistų pasisakymus apie Visagino atominės elektrinės projektą man susidarė įspūdis, kad Lietuvoje egzistuoja 2 ekonomikos mokyklos: G. Nausėda, Ž. Mauricas ir Jūs pasisakote už naujos atominės elektrinės projektą, tuo tarpu R. Rudzkiš ir R. Kuodis – prieš. Kaip galėtumėte pakomentuoti priešingas ekonomistų pozicijas tuo pačiu klausimu?”

Gitanas Nausėda: *“Aš nematau čia jokio ekonomikos mokyklų susikirtimo. Klausimo esmė – prielaidų formulavimas. Vieni ekonomistai įžvelgia galingo elektros energijos generavimo šaltinio naudą ir svarbą, kiti siūlo generuoti energiją labiau decentralizuotu būdu (kogeneracinės elektrinės, importas per būsimą elektros jungtį su Švedija ir pan.). Man atrodo svarbus aspektas, kad daugelio energetinių išteklių kainos nėra pastovios ir juo labiau nemažėja per ilgesnį laikotarpį, tad galima įžvelgti būsimos VAE ekonominio atsipirkimo perspektyvą. Visgi atominių elektrinių gaminama energija yra palyginti atspari staigiems kainų svyravimams, kurie yra būdingi tradiciniams elektros generavimo būdams. Tai be kita ko lemia ir ta aplinkybė, kad branduolinės žaliavos kaina, sudarydama palyginti nedidelę gamybos savikainos dalį, negali lemti smarkaus kainos bangavimo.*

“Svarbus aspektas, kad daugelio energetinių išteklių kainos nėra pastovios ir juo labiau nemažėja per ilgesnį laikotarpį, tad galima įžvelgti būsimos VAE ekonominio atsipirkimo perspektyvą. Visgi atominių elektrinių gaminama energija yra palyginti atspari staigiems kainų svyravimams, kurie yra būdingi tradiciniams elektros generavimo būdams” (G. Nausėda)

Pažiūrėkime į užsienio šalyse jau keletą dešimtmečių veikiančias AE – pigesnio būdo apsirūpinti elektra žmonija kol kas nesugalvojo. Kogeneracinės elektrinės yra rimta alternatyva atominiai elektrinei, tačiau ir jos turi trūkumų. Vienas iš jų – neįmanoma garantuoti mažiausių kainų lemiančio elektros ir šilumos gamybos pajėgumų derinio, kadangi šilumos poreikis Lietuvoje žiemą ir vasarą ženkliai skiriasi <...>”.

“Problema yra ta, kad politikai diskreditavo VAE idėją, pasiūlydami šį klausimą referendumui kartu su Seimo rinkimais. Tuomet vieni žmonės balsavo ne prieš elektrinę, o prieš tuos politikus, kurie rėmė šią idėją, kiti įtikėjo VAE priešininkų skleidžiamais baubais. <...> Dabar man susidaro įspūdis, kad kai kurie valdžios žmonės tiesiog bijo ir netiki savo jėgomis suvaldyti didžiulį ir sudėtingą projektą, todėl eina lengviausiu keliu – slepiasi už patarimojo referendumo rezultatų” (G. Nausėda)

Gitanas Nausėda: *“<...> Tuomet, elektrinei (-ėms) funkcionuojant tokia pačia elektros ir šilumos išėiga, žiemą šildytume gyventojų radiatorius, o vasarą - Lietuvos padangę. Jei mažintume šilumos gamybą vasarą – vidutinė elektros energijos kaina išaugtų. Problema yra ta, kad politikai diskreditavo VAE idėją, pasiūlydami šį klausimą referendumui kartu su Seimo rinkimais. Tuomet vieni žmonės balsavo ne prieš elektrinę, o prieš tuos politikus, kurie rėmė šią idėją, kiti įtikėjo VAE priešininkų skleidžiamais baubais (pačiam teko girdėti "vizijas" apie mūsų palikuonis su dviem galvomis ir t. t.), treiems buvo pernelyg sunku susigaudyti informaciniame jovale. Dabar man susidaro įspūdis, kad kai kurie valdžios žmonės tiesiog bijo ir netiki savo jėgomis suvaldyti didžiulį ir sudėtingą projektą, todėl eina lengviausiu keliu – slepiasi už patarimojo referendumo rezultatų”.*

**Atviri mokymai
“Kontrolė ir biudžetas”**

**Daugiau
informacijos**

Justas Gavėnas, EKT: *“2012 m. spalio 23 d. “mėgavomės” naujojo 450 MW naujojo Elektrėnų kogeneracinio bloko atidarymu, (nepaisant to, kad elektros kainos dedamoji šiame bloke daugiau nei dvigubai viršija elektros energijos rinkos kainą (15,50 ct/kWh), kurią Valstybinė kainų ir energetikos komisija nustatė 2011-09-26 d. nutarimu Nr. O3-251) Visagino atominės elektrinės projekto tęstinumas po referendumo 2012 m. spalio 14 d. taip pat yra po dideliu klausuku... Prognozuojama, kad išmokos atsinaujinančių energijos išteklių gamintojams 2020 - aisiais metais sieks 800 mln. LTL... Kokios energetikos vystymosi perspektyvos laukia mūsų artimiausioje ateityje?”*

Gitanas Nausėda: *“Suskystintų dujų terminalas Lietuvai yra reikalingas, kadangi priešingu atveju Lietuvai bus sunku derėtis su Gazprom bendrove kaip lygiaverčiam partneriui. Nesakau, kad Lietuvai reikia rodyti nepadorius gestus Gazprom’ui ar tiesiog atsitverti tylos siena, kita vertus, nemanau, kad galima palenkti savo pusėn daug didesne rinkos jėga arba tiesiog monopoline padėtimi disponuojančių kitą sutarties šalį plačiomis šypsenomis ar vadovų pasveikinimais su gimtadieniais ir pan. Skalūninių dujų gavybos Europoje ir konkrečiai Lietuvoje perspektyva kol kas atrodo miglota, kaip ir neįtikina ir kalbos apie netrukus perpus atpigisiančias dujas. Dėl finansinių priežasčių Lietuvoje grėšiantis susprogti saulės energijos gamybos burbulas yra puikus dabartinės energetikos situacijos atspindys. Atsinaujinančių energijos išteklių gamybos technologinė pažanga dar nėra tokia, kad galėtume kalbėti apie jos prisitaikymą prie rinkos sąlygų. Aš visiškai sutinku, kad būtina šias sritis globoti ir jas “išauginti“, tačiau tai reikia daryti protingai. Tuo pat metu turi būti ir donoras, ir recipientas. Pavyzdžiui, Vokietijoje toks donoras yra vis dar tebeeksploatuojamos atominės elektrinės, tuo tarpu Lietuvoje donoro vaidmenį tenka prisiimti galutiniam elektros energijos vartotojui. Mūsų žmonės jau priprato prisiimti visų valdžios sprendimų (ir blogų, ir gerų) pasekmes, tačiau ar neatsitiks taip, kad vieną dieną tas donoras pasijus nebeturintis kraujo..? <...>”*

“Mūsų žmonės jau priprato prisiimti visų valdžios sprendimų (ir blogų, ir gerų) pasekmes, tačiau ar neatsitiks taip, kad vieną dieną tas donoras pasijus nebeturintis kraujo..?” (G. Nausėda)

Gitanas Nausėda: “<...> O dėl potencialių investuotojų pasitikėjimo – manau, kad mūsų pasitraukimas iš VAE projekto labai ilgam laikotarpiui atšaldytų Japonijos susidomėjimą Baltijos šalių rinka. Kalbu toli gražu ne tik apie energetikos kompanijas, bet ir kitų verslo sričių bendroves. Japonų tauta labai atsakingai ir kryptingai rengiasi bet kokiam veiksmui, tačiau vargu ar pasitikės partneriu, kurio pusėje analogiškų savybių nemato”.

“Mūsų pasitraukimas iš VAE projekto labai ilgam laikotarpiui atšaldytų Japonijos susidomėjimą Baltijos šalių rinka. Kalbu toli gražu ne tik apie energetikos kompanijas, bet ir kitų verslo sričių bendroves. Japonų tauta labai atsakingai ir kryptingai rengiasi bet kokiam veiksmui, tačiau vargu ar pasitikės partneriu, kurio pusėje analogiškų savybių nemato” (G. Nausėda)

Justas Gavėnas, EKT:

“Kokias konkrečias ekonomikos skatinimo priemones galėtumėte rekomenduoti naujai besiformuojančiai valdančiajai daugumai?”

Gitanas Nausėda: “Mano nuomone, mes niekur nepabėgsime nuo būtinybės didinti darbo rinkos lankstumą – tiek darbuotojų priėmimo ir atleidimo procedūros supaprastinimo, tiek liberalesnio darbo laiko režimo taikymo. Kaip rodo Vokietijos pavyzdys, tai padeda nuleisti "garą" ir išsaugoti darbo vietas kritiniais verslui laikotarpiais. Siekiant paskatinti jaunimo užimtumą, tikslinga taikyti dar svaresnes nei dabar mokesčių lengvatas – pavyzdžiui, visiškai atleisti darbdavį nuo Sodros įnašų mokėjimo. Prieš keletą metų įdiegtos dalinės mokesčių lengvatos suteikė tam tikrą impulsą jaunimo įdarbinimui, tačiau jis galėjo būti stipresnis <...>”.

Gitanas Nausėda: “<...> Nors rizikuoju likti nesuprastas, pasisakyčiau už MMA diferencijavimą – didele rizika netekti arba negauti darbo pasiūlymams darbuotojų kategorijoms jis galėtų būti mažesnis nei bendras lygis. Tai nėra joks siūlymas sumažinti dabar dirbančių žmonių atlyginimą, o tik šanso suteikimas tiems, kurie dirbti norėtų, tačiau darbo neranda. Jeigu jų netenkintų pernelyg maža MMA, jie ir toliau galėtų nedirbti. Ne taip entuziastingai vertinčiau idėją diferencijuoti MMA pagal regionus – galimybės verslui apeiti šį reguliavimą būtų daug didesnės, taigi atitinkamai pasunkėtų ir jo administravimas. MMA turėtų būti nuosekliai didinamas, tačiau ne po 300 - 500 Lt iš karto. Norint palengvinti mažai uždirbančiųjų dalią, reikėtų didinti neapmokestinamąjį pajamų dydį. Šiam sprendimui teikčiau prioritetą, palyginti su dažnai diskutuojama kelių progresinių mokesčio tarifų idėja. Valstybių tarpusavio konkurencija mokesčių tarifais vis tiek neleis Lietuvai radikaliai pakelti viršutinių GPM tarifų, todėl vietoje to, kad įvedinėtume žemesnius mokesčių tarifus mažai uždirbančių žmonių kategorijoje, tikslingiau siekti to paties rezultato didinant NPD.

“Norint palengvinti mažai uždirbančiųjų dalią, reikėtų didinti neapmokestinamąjį pajamų dydį. Šiam sprendimui teikčiau prioritetą, palyginti su dažnai diskutuojama kelių progresinių mokesčio tarifų idėja”
(G. Nausėda)

Ir dar vienas dalykas... Ar nebūtų tikslinga propaguoti ir galbūt net mokesčių lengvatomis skatinti platesnio samdomųjų darbuotojų dalyvavimo įmonių kapitale? Būdamas įmonės bendrasavininkas, darbuotojas galėtų giliau susipažinti su įmonės būkle ir geriau jaustų jos verslo pulsą. Dabar gi darbuotojai ir darbdaviai plaukioja skirtingomis valtimis ir dar mėgina primesti vienas kitam daugiau akmenų <...>.”

Gitanas Nausėda: “<...> Nesu naivus – nesitikiu, kad šitaip Lietuvoje sukursime naują kapitalizmo atmainą, tačiau tarpusavio supratimo būtų daugiau. Skirtingai nei kai kurie kraštutiniai liberalai, pasisakau už platesnes profsąjungų teises, tarp jų ir konstitucinę teisę organizuoti streikus. Pažvelkime į pasaulį – visos socialinę taiką puoselėjančios valstybės turi stiprias profsąjungas, kurios geba susitarti su valdžia ir darbdaviais, tuo tarpu atskirų visuomenės grupių mūšiai verda ten, kur viena ar kita interesų grupė yra "nuspausta". Žinoma, yra ir išimčių, kuomet didelė laisvė yra išnaudojama destrukcijai, tačiau esu įsitikinęs, kad mes esame pakankamai išmintingi sekti gerais, o ne blogais pavyzdžiais.

“Skirtingai nei kai kurie kraštutiniai liberalai, pasisakau už platesnes profsąjungų teises, tarp jų ir konstitucinę teisę organizuoti streikus. Pažvelkime į pasaulį – visos socialinę taiką puoselėjančios valstybės turi stiprias profsąjungas, kurios geba susitarti su valdžia ir darbdaviais, tuo tarpu atskirų visuomenės grupių mūšiai verda ten, kur viena ar kita interesų grupė yra "nuspausta”” (G. Nausėda)

Beje, visiškai nebloga institucija kompromisų paieškai yra Trišalė taryba, tačiau pastaruoju metu valdžios atstovai kai kada savo rankomis menkino jos galimybes, priešpastatydami savo interesus darbdavių ir samdomųjų darbuotojų suformuluotiems sprendimams, pvz., dėl MMA didinimo”.

www.ektmokymai.lt

Justas Gavėnas,
EKT: *“Kokias iniciatyvas turi įgyvendinti verslo įmonės tam, kad augtų įmonių apyvartos, pelningumas, pridėtinė vertė?”*

Gitanas Nausėda: *“Neegzistuoja rekomendacijos apskritai, kadangi vienai įmonei tinkančios iniciatyvos visiškai netinka kitai. Galima remtis patirtimi tų įmonių, kurios labai gerai vertėsi net ir sudėtingais ekonomikos plėtros laikotarpiais. Jų receptas – pardavimo ir žaliavų pirkimo rinkų ar šaltinių diversifikacija. Net ir tada, kai atrodo, kad viskas rieda gana neblogai, verta panagrinėti alternatyvas ir vykdyti naujų rinkų paiešką. Realiai įžengti į kai kurias rinkas prireikia net kelerių metų, todėl, patyrus nuostolį ar nusivylus dabartiniais verslo partneriais, per vėlu kompensuoti praradimus kitų partnerių paieška – būtina tuo rūpintis iš anksto.*

“Galima remtis patirtimi tų įmonių, kurios labai gerai vertėsi net ir sudėtingais ekonomikos plėtros laikotarpiais. Jų receptas – pardavimo ir žaliavų pirkimo rinkų ar šaltinių diversifikacija. Net ir tada, kai atrodo, kad viskas rieda gana neblogai, verta panagrinėti alternatyvas ir vykdyti naujų rinkų paiešką” (G. Nausėda)

Kitas dalykas, kuris man kelia nerimą – moralinis ir fizinis gamybos pajėgumų nusidėvėjimas daugelyje šalies įmonių. Ilgą laiką jų verslo konkurencingumas vietos ir eksporto rinkose buvo palaikomas sąnaudų ir kainų karpymu, tačiau egzistuoja natūralios tokios politikos ribos. Vienas iš požymių – didėjantis darbuotojų nepasitenkinimas griežta taupymo politika, pirmiausia atlyginimų sąskaita. Žmonės žiūri televiziją, skaito laikraščius, naudojami internetu ir mato, kad Lietuva vis labiau atsilieka nuo Baltijos kaimynių darbo užmokesčio lygiu.

Atėjo metas technologiniam, gamybos ir darbo organizavimo atnaujinimui, kuris kainuos laiko ir pinigų, tačiau ateityje neabejotinai atsipirks. Skaičiuojant atsipirkimą, derėtų įvertinti ir tai, kad nieko nedarant ir toliau mechaniškai minimizuojant sąnaudas, situacija tik blogės, kol galiausiai taps kritiška”.

APIE SEB GRUPĘ

- SEB yra pirmaujanti Šiaurės šalių finansinių paslaugų grupė
- SEB, kaip ilgalaikių ryšių su klientais bankas, Švedijoje ir Baltijos šalyse konsultuoja klientus finansų klausimais ir teikia jiems universalias finansines paslaugas
- SEB grupei priklausančių bankų Danijoje, Suomijoje, Norvegijoje ir Vokietijoje pagrindinės veiklos sritys yra verslo ir investicinės bankininkystės paslaugos verslo klientams ir institucijoms
- Įvairias finansines paslaugas teikia Lietuvoje veikiančios SEB grupės įmonės: SEB bankas, lizingo bendrovė SEB lizingas, investicijų valdymo bendrovė SEB investicijų valdymas, gyvybės draudimo bendrovė SEB gyvybės draudimas, investicinis bankas SEB Enskilda, rizikos kapitalo bendrovė SEB Venture Capital ir nekilnojamojo turto valdymo bendrovė Litectus
- SEB grupė Vilniuje taip pat yra įkūrusi paslaugų teikimo centrą (Skandinaviska Enskilda Banken AB, Vilniaus filialas), teikiantį pagalbos verslui paslaugas (atlieka operacijas, teikia IT, personalo administravimo ir finansų apskaitos paslaugas) SEB grupei – jos antrinėms įmonėms ir padaliniams dvidešimtyje pasaulio šalių

Strategija. Efektyvumas. Vertė

UAB “Ekonominės konsultacijos ir tyrimai”

J. Jasinskio g. 16B, Vilnius, LT - 01112

Tel.: (+370 5) 25 26 225

Faks.: (+370 5) 25 26 226

El. paštas: ekt@ekt.lt

www.ekt.lt